

ŠILUVOS šv. Marijos
KOPLYČIOS
DEDIKACIJA

LIETUVIŲ
HELGINIS

KONGRESAS

RUGSĖJO 3-5 1966

Mes, laisvojo pasaulio lietuviai:

Dėkojame Dievui už garbingą lietuvių tautos praeitį,
už jos ištikimybę Dievui ir Katalikų Bažnyčiai.

Dėkojame Švenčiausiai Marijai už jos atsilankymą

Šiluvoje,

už mūsų tautos ir tėvų šalies globą.

Dėkojame protėviams už mums įdiegtą ištikimybę Dievui
ir tėvynei

ir už visą dvasinį paveldėjimą.

Pasižadame saugoti ir plėsti pasaulyje Apreiškimo šviesą,

Švenčiausios Marijos garbę ir garsinti švento

Kazimiero, kaip pasauliečio kataliko, pavyzdį.

Žadame būti ištikimi mus priglaudusiam kraštui, lietuvių
tautai

ir Lietuvai.

Žadame darbuotis Dievo taikai ir Kristaus viešpatavimui
pasaulyje,

ypač mūsų aukos laukiančioje Lietuvoje.

**ŠILUVOS
ŠVENČIAUSIOS MARIJOS
LIETUVIŲ KOPLYČIA
WASHINGTON, D. C.,
DEDIKUOJANT**

Šiandien mūsų širdys yra pilnos džiaugsmo ir dėkin-gumo. Visi džiaugiamės, nes baigėme ir pašventiname mūsų tikėjimo, sutarimo ir šventų jausmų — meilės Dievui, Švenčiausiai Marijai, savo tautai ir Lietuvai paminklą.

Dėkojame Švenčiausiai Marijai, kad ji priėmė mūsų dovaną. Tuo ji suteikė mums neįkainuojamą malonę. Švenčiausia Marija tokia šventa, tokia didi, o mūsų dovana jos garbei tokia menka ir ta pati tarnaus ne vien Švenčiausios Marijos garbei, o ir mums. Šioje koplyčioje Marija liudys visam pasauliui mūsų vardą, mūsų tikėjimą, mūsų jausmus. Švenčiausia Marija sutiko būti tarsi Ponia tos mūsų šeimos, kuri užjaučia šiandien pavergtą Lietuvą, ten persekiojamus Dievo ir jos garbintojus, ir juos paveda jos globai. Marija tarsi prižada, kad pasaulyje nebus užmirštas jos apsiereikimas Šiluvoje, jos vardas ir garbė Lietuvoje.

Koplyčios ruošimo Komitetas dėkoja visiems lietuviams kunigams, Seselių vienuolijoms, visiems aukotojams — užaugusiems ir mokyklų jaunimui Amerikoje ir Kana-doje, mūsų prieteliams iš nelietuvių tarpo, Tėvų Marijonų ir visai spaudai už pritarimą ir bendradarbiavimą. Dėkojame mūsų istorikams ir menininkams už mintis ir jų išraišką, projektuojant ir ruošiant koplyčios turinį. Tuo visi susijungėme į vieną šeimą Švenčiausios Marijos globoje. Visų bendromis jėgomis sukurtas šis paminklas liudys, kad mes mokame būti vieningi, mokame kartu melstis ir dirbti. Jis primins ateities kartoms jų kilmę, ragins mylėti Dievą, Švenčiausią Mariją, savo kilmės tautą ir Lietuvą, kaip mylėjo tie, kurie šį paminklą kūrė.

Čia sienose nelieta surašytų mūsų vardų, tačiau lieka-me čia visi, susijungę su Dievu ir Švenčiausia Marija. Ir ateityje ši vienybė tepasilieka. Visų kartu atliktas darbas tepadrąsina mus į naujus gražius užmojus. Dievas ir Švenčiausia Marija yra su mumis.

Meldžiame Švenčiausią Mariją, kad ji iš čia globotų ir gintų savo garbintojus Lietuvoje, kuriems Dievo ir jos nekenčias pavergėjas neleidžia laisvai ją garbinti apsiereikimo vietoje — Šiluvoje.

Koplyčios Komitetas

ŠILUVOS MARIJOS
STATULA

ŠILUVOS KOPLYČIOS KILMĖ WASHINGTONE

Amerikos lietuviai pradėjo galvoti įrūšti savo paminklą Amerikos sostinėje Washingtone, kai tik buvo pradėta statyti Nekaltai Pradėtosios Tautinė Šventovė Washingtone, Katalikų Universiteto kaimynystėje. Tada buvo aišku, kad šventovė nebus greitai baigta. Vos tik pastatė kriptą, daug kas tuoj stengėsi ten gauti sau vietą. Užtat kriptoje matome paminklines koplyčias, altorius didelių tautų: prancūzų, ispanų, argentiniečių ir kitų. Pradėjus Europoje Antrajam pasauliniam karui ir mirus šventovės iniciatoriui, darbai sustojo. Tačiau karo metais ir tuoj po karo Amerikos Lietuvių Kunigų Vienybės pirmininkas kun. Juozapas Karalius, lietuvių parapijos klebonas Shenandoah, Pa., kalbino lietuvius kunigus ir visuomenę įrūšti lietuvių koplyčią ar nors altorių kriptoje. Po karo, pradėjus statyti šventovės viršutinę bažnyčią, Kunigų Vienybės pirmininkas kun. Juozapas Čepukaitis, šv. Andriejaus lietuvių parapijos klebonas Philadelphijoje, Pa., vėl kreipėsi į lietuvius kunigus, ragindamas įrengti šventovėje lietuvių koplyčią ar nors altorių. Beveik visi pritarė,

bet nesitikėjo surinkti lėšų. Pastačius viršutinę bažnyčią, ji buvo pašventinta 1961 metų rudenį. Šventovės dedikacijos iškilmėse dalyvavo ir keli lietuviai: vyskupas V. Brizgys, P. J. Kajeckas — Lietuvos Charge d'affaires Washington, prelatas L. Mendelis, kan. monsg. J. Končius. Ta proga taip pat buvo pasikalbėta apie reikalą lietuviams turėti paminklą toje šventovėje. Netrukus po to P. J. Kajeckas, prel. L. Mendelis, kun. J. Karalius, kun. J. Čepukaitis kiekvienas atskirai parašė laiškus vysk. V. Brizgiui, ragindami jį imtis iniciatyvos. Vysk. V. Brizgys tačiau nuolat kur nors išvykdavo, reikėjo laiko patirti žmonių nuomonę. Tik po kelių mėnesių — 1962 m. vysk. V. Brizgys pakvietė Kunigų Vienybės pirmininką prel. P. Jurą, vice-pirmininką prel. J. Balkūną, prel. L. Mendelį, kun. J. Karalių ir kun. J. Čepukaitį atvykti kovo 12 d. į Washingtoną ištirti galimybes šventovėje ir pasitarti, ar aplamai galima ir ką galima ten įrengti lietuvių vardu. Atvyko prelatai P. Juras ir J. Balkūnas, o kiti atsakė pritarsią, ką vyskupas nuspręs.

To atsilankymo pasekmėje paaiškėjo, kad šventovėje jau nedaug kas likę, ko būtų kiti prieš mus dar nepaėmę. Buvo dar galima parinkti vieną iš dviejų koplyčių kriptoje: mažą ir jau įrengtą šv. Pijaus X koplyčią, sumokant už ją \$50,000, arba įsirengti dar neįrengtą didesnę koplyčią už \$123,000. Viršutinėje bažnyčioje buvo viena abejotina didelė koplyčia, kaip kitoje pusėje lenkų. Teisingiau pasakius, jos dar nebuvo — ji turėjo būti pristatyta, išgriovus dabar pagrindinę šoninę sieną. Už tokią pat koplyčią lenkai pažadėjo sumokėti \$325,000. Antrąją už tokią pat kainą buvo paėmę ukrainiečiai.

Po šio atsilankymo Washingtono buvo išsiuntinėtas dar kovo mėnesį laiškas visiems Amerikos lietuvių parapijų klebonams, eilei kitų kunigų, lietuvių vienuolynams ir lietuvių katalikų organizacijoms, atsiklausiant, ar lietuviai pritartų turėti savo paminklą šventovėje ir jeigu taip, tai kokį: mažą ar didesnę koplyčią kriptoje, ar didesnę koplyčią viršutinėje bažnyčioje, ir kiek iš kur galima tikėtis lėšų. Atsakymai grįžo greitai ir gausiai. Iš apie 70 atsakymų du nepritarė, vienas pritarė, bet netikėjo, kad lietuviai tai padarytų, 12 pasisakė už mažą koplyčią kriptoje, 2 už didesnę koplyčią kriptoje, visi kiti pasisakė už didelę koplyčią viršutinėje bažnyčioje. Iš jų keli įsakmiai pabrėžė neprisidėsia koplyčios įrangimui kriptoje, o du prelatai prieš koplyčią kriptoje pavartojo net protesto žodį, sakydami, kad ten, kas nori, gali ką nors daryti savo, bet ne visų lietuvių vardu. Keli atsakymai grįžo su piniginiu priedu iniciatyvos ir darbų pradžia. Atsakymuose pažadėta apie \$64,000, jeigu koplyčia bus gauta.

Vysk. V. Brizgys pranešė šventovės administracijai, kad lietuviai sutinka imti koplyčią tik viršutinėje bažnyčioje. Nelaukdamas atsakymo į šį pranešimą, jis laišku 1962 m. balandžio 12 d. pakvietė Vykdomąjį ir Garbės Komitetus rinkti koplyčiai lėšas ir ruošti projektą. Kiek vėliau šventovės administracijai buvo pareikšta, kad lietuviai nori gauti atsakymą ne vėliau rugsėjo mėnesio pra-

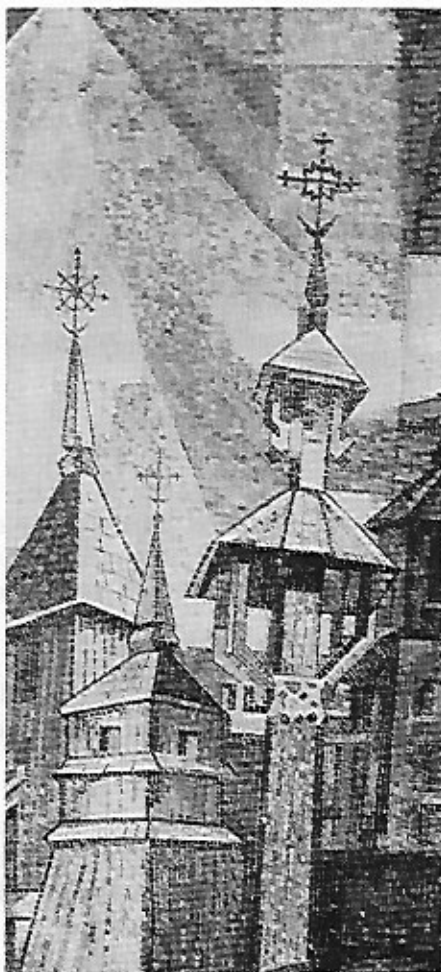
ŠVČ. MARIJOS PAVEIKSLAS
PAŽAISLYJE

džios, prieš išvykstant vysk. V. Brizgiui į Vatikano II Visuotino Susirinkimo pirmą sesiją. Į tai buvo atsakyta, kad 1962 m. birželio 21 d. pakviestas į Washingtoną Philadelphia ukrainiečių vyskupas išsiaiškinti, ar jie tęsės pasirašytą sutartį.

Vyskupų konferencija įvyko Romoje spalio 25 d. Dar tą pačią dieną vyskupui V. Brizgiui buvo privačiai pasakyta, o spalio 29 dienos laišku vyskupas O'Boyle oficialiai pranešė, kad ukrainiečių koplyčia perleidžiama lietuviams. Sutartį su šventovės administracija pasirašė vysk. V. Brizgys 1963 m. vasario 12 d., pagal kurią lietuviai per trejus metus, trimis dalimis įmokės \$325,000. Šion sumon įskaitoma koplyčios statyba, visos jos įrengimo išlaidos, įskaitant ir menininkams priklausantį honorarą.

Pasirašęs sutartį, vysk. V. Brizgys susitiko beveik su visais Amerikos kunigais jų susirinkimuose Chicagoje, Detroite, Clevelande, Schenectady, Scrantone, Pittsburgh'e, Shenandoah'e, Philadelphijoje, Newarke, New Yorke, Waterbury ir Bostone. Eilę kunigų, negalėjusių atvykti į susirinkimus, vyskupas atlankė jų namuose. Kiek vėliau buvo atlankyti, susirinkę Hamiltone, Kanados lietuviai kunigai ir Rochestery, N.Y. lietuviai. Tomis progomis keliose vietose klebonai pakvietė pasitarti ir organizacijų atstovus bei kitus tuo besidominčius. Buvo tartasi ne tik lėšų, o ir koplyčios titulo bei turinio klausimais. Koplyčios turinio reikalu buvo parašyti laiškai Tėvui V. Gidžiūnui — pranciškonui, kun. S. Ylai, profesoriams S. Sužiedėliui ir A. Kučui, prašant jų sugestijų koplyčios turiniui. Klaustieji visi atsiliepė su gausiais pasiūlymais.

Visų pasitarimų išdava: buvo apspręsta koplyčią skirti šv. Marijos apsimiešimui šiluvoje paminėti. Šis nutarimas buvo oficialiai ir vienbalsiai priimtas Komiteto posėdyje 1963 m. balandžio 25 d. Iš surinktos medžiagos buvo

KATALIKYBĖ
LIETUVOJE

paruoštas ir Komiteto priimtas ir koplyčios įrengimo bei dekoravimo aprašymas. Jo angliskas vertimas buvo įteiktas šventovės administracijai. Jis buvo priimtas be priekaištų, be derybų.

Iš žodinio aprašymo reikėjo paruošti skulptūros modelį, mozaikų spalvotus paveikslus. Mozaikoms projektus paruošė prof. V. K. Jonynas ir A. Elskus. Statulos skulptūrinį modelį paruošė V. Kašuba.

Tuo pačiu metu buvo ruošiamos pirmos informacinės žinios visuomenei, Komiteto laiškų ir vokų projektai ir jų spausdinimas. Šiuos visus projektus veltui paruošė ir daug ką veltui išspausdino Chicagoje gyvenantis menininkas Jonas Pilipauskas.

Pradžioje buvo tikėtasi koplyčią baigti 1965 m. Komiteto pirmininko išvykimai į Romą ir kitur uždelsė ne tik lėšų telkimą, o ir projektų paruošimą. Vis dėlto įmokėjimai buvo ištesėti pagal sutartį: 1964 m. sausio pradžioje buvo įmokėta pirmą dalis: \$110,000, 1965 m. sausio pradžioje — \$110,000 ir 1966 m. paskutiniai \$105,000.

Po Visuotinio Susirinkimo paskutinės sesijos vysk. V. Brizgys, grįždamas iš Romos, vėl susitiko beveik su visais lietuviais kunigais jų susirinkimuose pasitarti koplyčios dedikavimo reikalais. Atsižvelgiant į tai, kad 1966 birželio mėnesio paskutinėmis ir liepos pirmomis dienomis Chicagoje turi įvykti Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas ir Amerikos bei Kanados lietuvių Trečioji Dainų Šventė, nutarta koplyčią dedikuoti 1966 m. rugsėjo 4 dieną — sekmadienį.

Nors Lietuvos kaimyninės šalys — Lenkija apsikrikštijo 966 m., o Rusija — 988 m., bet Lietuva krikščionybės tesulaukė tik XIII šimtmečio vidury. Tuo pasirūpino Lietuvos valstybės vienytojas Mindaugas. Jis su žmona, dviem sūnum ir daugybe lietuvių apsikrikštijo 1251 m. Romos Bažnyčios apeigomis. Pagal anų laikų pažiūrą Lietuva pasidarė katalikiškas kraštas, paskutinis Europoje atsizadėjęs pagonybės. Popiežius įkūrė atskirą Lietuvos vyskupiją, tiesiog jam priklausomą, o valdovą apdovanojo karaliaus vainiku. Beveik tuo pačiu metu pietinėje Lietuvoje įsikūrė lenkų domininkono Vito vyskupija.

Tačiau su Mindaugo ir jo dviejų sūnų nužudymu bei žmonos mirtimi katalikybė Lietuvoje, netekusi valdovų paramos, ėmė blėsti, bet visai neišnyko: XIV a. pradžioje Vilniuje pranciškonai ir domininkonai turėjo po bažnyčią. Pranciškonai dar kitą bažnyčią turėjo Naugarduke.

Po Mindaugo mirties kiti Lietuvos valdovai iki XIV šimtmečio pabaigos nesikrikštijo. Tam buvo įvairių priežasčių: teko sunkiai kovoti su kryžiuočių-teutonų ordinu, kuris, siūlydamas krikščionybę, norėjo nukariauti Lietuvą; dalis pagoniškos Lietuvos gyventojų buvo priešingi krikštui; taip pat Romos katalikybei buvo priešingi ir stačiatikiai, kurių rytinėje Lietuvos dalyje, prijungtose rusų žemėse, buvo labai daug. Tik Jogailos ir Vytauto drąsiu ryž-

ŠVČ. MARIJOS PAVEIKSLAS
AUŠROS VARTUOSE
VILNIUJE

tu Lietuva buvo pasukta vakarų katalikų šeimon ir katalikybė padaryta valstybine religija. Tuo faktu Lietuva buvo išimta iš rytų įtakos ir surišta su vakarais. Tolimesnį Lietuvos katalikybės plėtimo darbą vykdė vienuolynai, kurių XV ir XVI šimtmečiuose Vilniuje buvo keturi, o Žemaitijoje pranciškonai ir jėzuitai teįsikūrė tik XVII šimtmetyje.

XVI šimtmečio pradžioje reformacija, prasidėjusi kituose kraštuose, pasiekė ir Lietuvą. Ja susidomėjo diduomenė. Liaudžiai ji buvo prievarta užmesta, todėl reformacija klestėjo tik dvaruose ir tik porą dešimtmečių, kol tie patys didikai arba jų sūnūs nesugrįžo vėl į katalikybę. Mat, reformatai, suskilę į daugybę sektų, neteko įtakos, kovojo ne tik su katalikyste, bet ir tarp savęs. Viena iš reformatų nepasisekimo priežasčių Lietuvoje buvo katalikų suorganizavimas aukštojo mokslo. Tačiau Lietuvos katalikams teko su reformatais grumtis apie šimtą metų, ir katalikybės laimėjimas atėjo tik XVII šimtmečio pradžioje. Tam laimėjimui lemiamos reikšmės turėjo Kazimiero pasiskelbimas šventuoju ir Marijos apsireiškimas Šiluvoje.

XVIII šimtmečio vidury (sunkių karų metu) apie dešimtį metų Lietuvoje šeimininkavo Švedijos, Rusijos ir Saksonijos kariai, kurių daugumas buvo nekatalikai. Jie daug žalos padarė Lietuvos katalikams.

XVIII šimtmečio pabaigoje Lietuva buvo prijungta prie Rusijos, kurios gyventojai buvo stačiatikiai. Rusijos valdžia dėjo labai didelių pastangų lietuviams surusinti, bet tikybų skirtumas buvo didžioji užtvara, skirianti abi tautas. Tad katalikybė išsaugojo lietuvių tautą nuo surusinimo ir supravoslavavimo.

Po Pirmojo Pasaulinio karo, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, popiežius (1926 m.) įkūrė Lietuvos bažnytinę

(Tęsinys po spalvotų iliustracijų)

KOPLYČIOS SPALVOTŲ VAIZDŲ PAAIŠKINIMAI:

1. *Altorius* — švenčiausios Marijos statula, skulptoriaus *Vytauto Kašubos* (New York) sukurta pagal seną tradiciją — vienplaukė, Lietuvos moters rūbuose — vaizduoja šv. Marijos apsireiškimą šiluvoje 1608 m.

Viršuj altoriaus įrašas "Console the children of the land sprinkled with blood and tears" yra iš Sibiro lietuvių maldaknygės: Marija gelbėk mus.

Po altoriumi vaizduojamas Lietuvoje garsus votivinių Kryžių kalnas.

2. *Kairiosios sienos mozaika* — prof. *Vytauto Jonyno* (New York) kūrinys. Vaizduoja lietuvių tautos kovą už tikėjimą ir kultūrą.

Viduje Kristus Rūpintojėlis, kokį Lietuvos gyventojai statydavo prie savo namų, pakelėse, tuomi išreiškdami savo pasitikėjimą Kristaus globa.

3. *Dešinėsios sienos mozaika* — Lietuvos garbingosios praeities prisiminimas. Vaizduojamas šv. Kazimieras, Lietuvos kunigaikštis ir šventasis, Lietuvos bei lietuvių jaunimo globėjas visame pasaulyje.

Ši siena irgi yra prof. *V. Jonyno* sukurta.

4. *Lubos* — stebuklingieji Marijos paveikslai iš keturių Lietuvos žymiausių marijaninių šventovių: *Trakai*, paveikslas dovanotas Didžiajam Lietuvos kunigaikščiui Vytautui Didžiajam Bizantijos imperatoriaus Manuelio II Paleologo XIV šimtmečio pabaigoje; *Aušros Vartai Vilniuje* iš XVII šimtmečio; *Pažaislis*, popiežiaus Aleksandro VII dovana XVII šimtmetyje; *Žemaičių Kalvarijos* taip pat iš XVII šimtmečio. Sukūrė Albinas Elskus (New York).

5. *Detalė* — (kairėje pusėje dešinėsios sienos) karaliaus Mindaugo krikštas 1250 metais.

6. *Detalė* — (apačioje dešinėsios sienos) Lietuviai tremtiniai Sibire, Vorkutos vergų stovykloje, giliai kasyklose laikomų šv. Mišių metu 1946-56 metais. Vaizdas sukurta pagal kalinio dr. J. Scholmer pasakojimą knygoje Vorkuta.

7. *Detalė* — (viduryje kairiosios sienos) Verpėja. Taip skulptorius Petras Rimša pavaizdavo lietuviškos šeimos pastangas įkvėpti savo vaikams lietuviškumo ir religingumo dvasią spaudos draudimo ir persekiojimų metais. Panašius laikus pergyvena ir dabar lietuviai savo tėvynėje.

8. *Detalė* — (aukštai ant dešinėsios sienos) šv. Kazimieras pasirodo mūšio metu tarpe lietuvių ir rusų prie Polocko 1518 metais.

2

3

5

6

7

8

provinciją, kurios Lietuva neturėjo nuo Mindaugo laikų. 1940 m. Lietuvą okupavo Sovietinė Rusija, sugriaudama visą Lietuvos religinį gyvenimą. Lietuvos katalikams vėl atėjo naujas ir labai sunkus bandymas.

Lietuvių pamaldumas į Šv. Mariją siekia jų katalikybės pradžios.

Iki protestantizmo laikų apie trečdalis Lietuvos naujų bažnyčių buvo pavestos švenčiausios Marijos globai.

Net reformacijos metu įvairios sektos nedraudė pamaldumo į švenčiausią Mariją, bet buvo tik puolami atlydai ir Marijos paveikslų vartojimas.

Marija apsireiškė Šiluvoje 1608 m., ir greitai po to Lietuva virto šventąja Lietuva, Marijos Žeme.

XVII šimtmečio vidury baisios nelaimės buvo apsupusios Lietuvą: iš vienos pusės rusai, o iš kitos — švedai nusiaubė Lietuvą. Tada gimė mintis paaugoti Lietuvos-Lenkijos valstybę Marijai. Karalius Jonas Kazimieras (1656 m.) iškilmingai paaugojo savo valdomas žemes Marijai.

Antrasis Lietuvos paaugojimas Marijai įvyko tokiu pat Lietuvai sunkiu laiku, kada vėl rusai užplūdo Lietuvą, naikino ją, žudė gyventojus ir juos persekiojo. Lietuvos vyskupai tremtyje, susirinkę Romoje, 1951 m. gegužės mėn. 13 d., šv. Kazimiero kolegijoje, minėdami 25 metų sukaktį nuo Lietuvos bažnytinės provincijos įsteigimo, iškilmingai pavedė ir paaugojo Lietuvą Nekalčiausios Marijos Širdžiai.

Vienuolijos ypatingai stengėsi skleisti didesnę pamaldumą Marijai. Lietuvos jėzuitai platino pamaldumą į Marijos Nekaltą Prasidėjimą per valandėles — „gadzinkas“. Dominikonų vienuolija ypatingą dėmesį kreipė į rožinio kalbėjimą šeimos rateliuose ir brolijose. Aštuonioliktame šimtmetyje tėvai marijonai, kurie buvo pirmieji vienuoliai Europoje su Nekaltai Pradėtosios Marijos titulu, pradėjo savo veikimą Šiluvoje, Lietuvoje.

Per visus tuos amžius prieš bolševikų atvykimą į Lietuvą, lietuviai miniomis lankė stebuklingas Marijos šventoves, nukaisė Lietuvos pakeles Skausmingosios Dievo Motinos savo rankų darbo statulėlėmis, bažnyčiose ir namuose giedojo rožinį, vainikėlius, valandas, rengė puošnias gegužines pamaldas. Spalių mėnesio vakarais šeimose kalbėjo rožinį. Advento metais vyko į raras. Lietuvių religiniame gyvenime ir pamaldume Marija, po Dievo, užėmė pačią svarbiausią vietą. Jos gyvenimas ir užtarimas lietuviui buvo labai svarbūs.

Lietuvoje daugelyje vietų yra ypatingu būdu garbinama Marija, bet žymiausia vieta — Šiluva.

Šiluva yra mažas vidurio Lietuvos miestelis. Jo vardas, gal būt, yra kilęs iš to, jog čia žemė yra smėlėta ir apylinkėje auga pušaitės. Senais laikais galėjo būti jų daug, atseit, — šilas. Iš čia — Šiluva. Kiti šaltiniai mini, kad Lietuvos didikas Petras Gedgaudas turėjęs dabartinės Šiluvos vietoje savo dvarą vardu — Šilas. Tai galėjo jos vardas kilti ir iš čia.

MARIJOS GARBINIMAS

LIETUVOJE

ŠVČ. MERGELĖS MARIJOS

ŠVENTOVĖ ŠILUVOJE

UŽDAROMA

KATALIKŲ BAŽNYČIA

1457 m. tas pats Petras Gedgaudas pastatė čia medinę pirmąją bažnyčią ir apdovanojo ją žeme. Ši bažnytelė tarnavo šiluviškiams apie 50 metų. Jai sudegus ir padidėjus tikinčiųjų skaičiui 1500 m. buvo pastatyta nauja, bet jau didesnė bažnyčia. Ši, kaip ir pirmoji, turėjo švč. Mergelės Marijos Gimimo titulą, Jos paveikslą didžiajame altoriuje, ir rugsėjo 8 d. didelius atlaidus, į kuriuos atvykdavo daug maldininkų net iš tolimesnių apylinkių.

Dvidešimt metų vėliau Vokietijoje prasidėjo protestantizmas. Lietuva yra Vokietijos kaimynė ir protestantizmo banga greit į ją persimetė ir beveik ją visą užliejo. Lietuvos didikai vienas po kito priėmė liuteranizmą, vėliau perėjo į kalvinizmą. O tais laikais, į kurią bažnyčią ėjo didikas, į ją turėjo eiti ir jo valdiniai. Didikų gi rankose buvo valdžia, žemė ir jų statytos bažnyčios, kurias jie dabar pradėjo pardavinėti protestantams.

Taip įvyko ir Šiluvoje. Jonas Zaviša, Petro Gedgaudo giminaitis ir turto paveldėtojas, 1532 m. perėjo į liuteranizmą, pasisavino Šiluvos bažnyčios žemes ir 1533 m. pastatė pirmąją protestantų bažnyčią Šiluvoje. Vėliau, 1569 m., uoli kalvinistė Sofija Vnučkienė, tapusi Šiluvos žemių savininke, įsakė tebeveikiančią katalikų bažnyčią uždaryti. Paskutinis Šiluvos katalikų bažnyčios klebonas kun. Jonas Halubka, prieš apleisdamas bažnyčią, į ažuolinę, geležimi apkaustytą skrynią sudėjęs švč. Mergelės Marijos paveikslą, bažnyčios nuosavybės dokumentus bei kelis liturginius daiktus, ją užkasė į žemę prie didelio akmens. Tą tvirtina ir vysk. Motiejus Valančius savo knygoje "Žemaičių Vyskupystė" (56 psl.): "Sofijai Vnučkienei užrakinus Šiluvos katalikų bažnyčią, paskutinis klebonas katalikų kunigas Halubka sukrovęs bažnyčios daiktus į diktai apkaltą skrynią, įkasė į žemę pas didelį akmenį netoli Šiluvos."

Tai kas įvyko Šiluvoje, panašiai vyko ir daugelyje vietų Lietuvoje. Lietuvos katalikams atėjo sunkios ir liūdnos dienos. Lietuvos šviesuomenė pasimetė. Atsirado daug ir įvairių religinių sektų, kurių vien to meto Lietuvos kalvinizmo istorikai priskaito iki 57! Didikų šeimose buvo net keletos sektų atstovų ir jie visi tarp savęs kovojo. Bendrai gi visi sutarė viename punkte: versti kaimiečius mesti Kat. Bažnyčią ir pereiti į protestantizmą. Tai buvo 1550-1600 metais! Atrodė, kad Katalikų Bažnyčia Lietuvoje neišsilaikys ir Lietuva taps protestantiška.

Bet tuo metu įsikišo dangaus švč. Mergelė Marija.

Šiluvos bažnyčios istorijos knygoje (1651) rašoma: "Piemenėliai, ganydami bandą bažnytinėse žemėse, pamatė ant vieno didelio akmens mergaitę, išskleistais plaukais, laikančią ant rankų vaikėlį ir graudžiai verkiančią. Kai jie pamatė šį vaizdą, vienas iš jų nubėgo pas Šiluvos kalvinų katechetą Mikalojų Fierą ir pranešė, ką matė. Katechetas, pasikvietęs bakalaurą Saliamoną Grocijų, prisiartinio prie akmens ir taip pat pamatė verkiančią mergaitę, kaip buvo

ŠVČ. MARIJOS PAVEIKSLAS
ŽEMAIČIŲ KALVARIJOJE

ŠVČ. MERGELĖS APSIREIŠKIMAS

matę piemenėliai. Įsidrąsinęs, jis kreipėsi į ją: "Mergaite, ko verki?" "Verkiu dėl to, kad prieš tai šioj vietoj buvo garbinamas mano sūnus, o dabar čia ariama ir sėjama". Tai tarusi, ji pranyko. Katechetas su bakalauru, kaip klaidatikiai, paniekino tą regėjimą, palaikydami jį piktosios dvasios padaru".

Čia minimas bakalauras Saliamonas Grocijus tuo metu buvo Šiluvos kalvinų seminarijos rektorius.

Tai buvo 1608 metai.

Po šio įvykio katechetas Mikalojus Fiera iš Šiluvos išvyko. Jo viršininkas jį vėl grąžino atgal, bet jis kiek pabuvęs iš Šiluvos visiškai išvyko, nes atrodo, jam buvo nepatogu čia būti.

Žinia apie šį Marijos pasirodymą Šiluvoje pasiekė vietos ordinarą, Žemaičių vyskupijos vyskupą. Jis pasiuntė savo kūrijos oficialą kan. Joną Kazakevičių, bažnyčios teisių daktarą, į Šiluvą dalyką ištirti. Kan. J. Kazakevičius atvykęs rūpestingai apklausinėjo visus tuos, kurie buvo pasirodymą matę.

Ta pačia proga jis ėmėsi teirautis ir buv. kat. bažnyčios dokumentų. Jam buvo tada pranešta, kad čia Šiluvoje, gyvenęs vienas senelis, kuris po Švč. Mergelės pasirodymo pradėjo kalbėti savo kaimynams, jog jis prisimenąs čia — prieš 50 metų buvusią katalikų bažnyčią ir žinąs vietą, kurioje yra užkasti jos daiktai. Senelis dėl senatvės ar dėl ko kito buvo gerokai nustojęs regėjimo, beveik visiškai aklas. Kan. J. Kazakevičius jį prikalbino parodyti tą vietą su užkastu bažnyčios turtu. Senelis parodė laukę vietą prie akmens ir staiga atgavo regėjimą. Čia buvo kasta ir atrasta ana skrynia, kurią prieš 50 metų kun. Jonas Halubka buvo užkasęs. Joje rasta: Švč. Mergelės Marijos paveikslas, pergamentinis bažnyčios nuosavybės dokumentas ir brangus arnotas.

Šis, anksčiau minėtas švč. Marijos apsireiškimas Šiluvoje yra laikomas pirmuoju Marijos apsireiškimu Europoje.

Pagal istorinius šaltinius čia norime paminėti svarbesnius įvykius Šiluvoje po Marijos apsireiškimo.

Kan. J. Kazakevičius, pasirėmęs skrynioje rastuoju Šiluvos bažnyčios nuosavybės dokumentu, 1612 m. teisme iškėlė bylą kalvinams ir po dešimties metų bylinėjimosi katalikų bažnyčios nuosavybė iš kalvinų buvo atgauta.

Atgavus bažnyčios nuosavybę, vietos ordinaras, vysk. Stanislovas Kiška (1619-26), 1623 m. tą patį kan. J. Kazakevičių paskyrė Šiluvos katalikų parapijos klebonu. Jis 1627 m. savo lėšomis pastatė nedidelę medinę bažnytelę. Žmonės pradėjo greitai laiku ir dideliais skaičiais grįžti atgal į Katalikų Bažnyčią, ir ši bažnytelė pasidarė per maža. Katalikų skaičiaus greitą didėjimą liudija ir vysk. M. Valančius, savo jau minėtoje knygoje pažymėdamas, jog Šiluvoje 1629 m. per Marijos Gimimo šventę buvo išdalinta — 11,000 Komunijų, reikia manyti dėl to, jog buvo paskelbtas švč. Marijos apsireiškimas ant akmens ir įstatytas į didįjį altorių Dievo Motinos stebuklingasis paveikslas.

1641 m. buvo pastatyta didesnė bažnyčia, kuri tikintiesiems tarnavo beveik 140 metų.

Kan. J. Kazakevičiui tapus vietos ordinaro vyskupu-pagalbininku, Šiluvos parapijos klebonu buvo paskirtas kan. Mykolas Sveikauskis. Jam esant klebonu, Lietuvos didikas Kristupas Kocanas (alias Kochas), 1650.VI.15 užrašė Šiluvos bažnyčiai 50,000 auksinių (guldenų), kad prie jos nuolat gyventų 4 kunigai ir kasdien bažnyčioje giedotų švč. Marijos garbei "Mažasis Valandas", o sekmadieniais ir šventadieniais atnašautų votivines Marijos Mišias.

Kada jau garsas apie Marijos pasirodymą ant akmens buvo plačiai po Lietuvą pasklidęs, vyskupas Aleksandras Sapiega 1663 m. prie to akmens pastatė gražią koplyčią.

1774 m. spalio mėn. 31 d. vysk. Jonas Lopacinskis (1762-78) paprašė šv. Tėvą suteikti Šiluvos šventovei privilegijų — atlaidų ir Šiluvos klebonams "infulatų teisių", pagal kurias klebonai galėtų vartoti vyskupiškas insignijas pamaldų metu. Popiežius Pijus VI, 1775.IX.15 bule prašomas privilegijas ir teises suteikė. Tais pačiais metais vyskupas taip pat pastatė Marijos apsireiškimo statulą ant akmens, kuris dabar buvo už koplyčios altoriaus.

Pagaliau koplyčiai, statytai 1663 m. pasenus, 1818 m. vyskupas Simonas Giedraitis pastatė naują ir didesnę koplyčią, kuri išsilaikė iki XX amžiaus pradžios.

1886 m. rugsėjo 8 d. vyskupas M. Paliulionis iškilmingai vainikavo Marijos apreiskimo statulą "Ligonų Pagalbos" titulu ir dviem vainikais, kurie buvo padaryti Vilniaus auksakalių.

1912 m., švenčiant 300 metų Marijos apsireiškimo jubiliejų, buvo pradėta statyti nauja, mūrinė, pagal arch. A. Vivulskio projektą, koplyčia. Jos kertinį akmenį pašventino didis Lietuvos poetas prel. Jonas Mačiulis-Maironis. Koplyčia, Pirmam Pasauliniam karui sutrukdžius, buvo baigta

GRĮŽIMAS Į KAT. BAŽNYČIA

PRISTATOMA PRIE AKMENS KOPLYČIA

statyti tik 1924 m. ir tais pat metais rugsėjo 8 d. pašventinta. Naujoje koplyčioje altorius yra iškeltas ant to paties akmens, ant kurio buvo apsireiškusi Marija.

Anksčiau pažymėti keli istoriniai faktai rodo, kaip Bažnyčia, vyskupai ir tikintieji šią Marijos apsireiškimo šventovę gerbė, mylėjo ir rūpinosi ja.

Kaip jau anksčiau minėjome, Šiluvoje be Marijos apsireiškimo yra ir jos stebuklais garsus paveikslas, kuris buvo paslėptas su dokumentais žemėje ir po 50 metų vėl atrastas. Tą liudija ir vysk. M. Tiškevičius 1748 m. savo rašte Romai: "šis paveikslas kartu su dokumentais buvo paslėptas žemėje ir po daugelio metų buvo surastas".

Paveikslą, atrodo, parvežė pirmasis Šiluvos bažnyčios statytojas Lietuvos didikas P. Gedgaudas iš Romos, kur buvo nvykęs valstybės reikalais.

Paveikslo stebuklingumą vysk. J. Tiškevičius mini savo rašte Romai 1646 m. Gi vysk. K. Pacas 1677 m. rašo, kad "Didžiajame altoriuje yra švč. Mergelės Marijos paveikslas, nuo senų laikų garsus stebuklais ir ypatingomis malonėmis."

1786 m. rugsėjo mėn. 8 d. ankstesniu vysk. J. Lopacinskio prašymu ir Romos leidimu, paveikslas buvo iškilmingai apvainikuotas Karalienės vainiku. Prieš vainikavimą jau naujas Žemaičių vyskupijos vysk. Steponas Giedraitis sudarė komisiją stebuklingiesiems įvykiams ištirti. Komisija Šiluvoje apklausinėjo, reikalaudama žodžius patvirtinti priesaika, visą eilę žmonių, patikrino eilę votų ir knygą, kurioje buvo užrašomi stebuklingi įvykiai. Po to vyskupas paskelbė: "Pagaliau įsitikinome, kad amžinai visagalis Dievas nuo 1622 m. aiškiai teikiamomis malonėmis norėjo būti iš tikrųjų stebuklingas šiame Šiluvos Mergelės Marijos paveiksle".

Apsireiškimo koplyčia, statyta 1924 m., ir šiandien stovi, taip pat ir stebuklingasis paveikslas bažnyčioje, tūkstančių maldininkų lankomi, net ir bolševikams draudžiant. Nors dabartinėje, bolševikų okupuotoje Lietuvoje procesijos ir viešas Šiluvos lankymas yra uždraustas, bet komunistai vis dėlto nepajėgia visiškai sustabdyti maldininkų plaukimo į Šiluvos šventovę. Iš okupuotos Lietuvos pranešama, kad 1962 m. per Marijos Gimimo šventę ten buvo išdalinta 30 tūkstančių Komunių.

Po viso to, kas čia anksčiau pasakyta, gali kilti klausimas: Kodėl iš tiek mažai Marijos apsireiškimų žemėje, šis Šiluvos apsireiškimas yra mažiausiai žinomas, nors jis ir įvyko pirmiau už Liurdo ar Fatimos apsireiškimus?

Tam yra visa eilė priežasčių.

Po apsireiškimo, tiesa, daug žmonių grįžo į Katalikų Bažnyčią, bet dalis turtingų didikų dar vis buvo kalvinistai. Jie savo rankose turėjo ne tik turtą, bet ir valdžią ir lengvai galėjo stabdyti Marijos garbinimą Šiluvoje.

STEBUKLINGASIS MARIJOS PAVEIKSLAS

SVČ. MARIJOS PAVEIKSLAS
TRAKUOSE

KODĖL ŠILUVOS ŠVENTOVĖ MAŽAI ŽINOMA PASAULYJE?

1654 m. kilo Lietuvos karas su Rusija. Lietuvos didikas Jonušas Radvila į kovą prieš rusus pasikvietė talkon švedus, kurie visi buvo protestantai ir Lietuvos katalikų atžvilgiu buvo priešišškai nusiteikę.

O svarbiausia — 1772-95 m. Rusijai, Austrijai ir Vokietijai dalinantis Lietuvą ir Lenkiją, Lietuva pateko Rusijos vergijon, kuri truko — 120 metų! Lietuviai, nepakędami vergijos, buvo sukilę prieš rusus 1831 ir 1863 m., bet sukilimai buvo žiauriai numalšinti. Tūkstančiai lietuvių buvo ištremti į Sibirą, kur ir mirė. Lietuva, kaip okupuotas kraštas, buvo izoliuotas nuo Vakarų, niekas negalėjo joje lankytis ir lietuviai negalėjo išvykti kitur. Pačioje Lietuvoje lietuviams bet koks judėjimas buvo uždraustas ir be specialaus leidimo negalima buvo nuvykti į kitą vietą. Buvo panaikinti vienuolynai, o kuriuos dar paliko, tiems buvo uždrausta priimti naujus narius. Buvo uždrausta lankyti šventoves. 1865 m. buvo lietuviams uždrausta spauda, knygos ir maldaknygės lietuvių kalba. Tokiose gyvenimo sąlygose Lietuvos žmonės buvo iki 1918 m., kada Lietuva tapo nepriklausoma valstybė. Bet ir tose sunkiose vergijos sąlygose lietuviai Šiluvos Marijos neužmiršo, kiek galėjo Ją lankė ir prie jos meldėsi.

Lietuvai atgavus laisvę (1918 m.) — Šiluva tapo Lietuvos religinio gyvenimo centru. Ją lankė šimtai tūkstančių maldininkų, ne tik iš Lietuvos, bet ir iš Lenkijos, Latvijos, Vokietijos..

Lietuvos laisvė buvo trumpa — 22 metai. 1940 m. Lietuvą vėl okupavo ta pati, tik šį kartą dar baisesnė komunistinė Rusija.

Lietuviai katalikai žvelgia į Šiluvos Mariją kaip į savo išgelbėtoją. Jie tiki, kad Marija išgelbėjo Lietuvą prieš 300 metų nuo protestantizmo, Ji išgelbės ją ir dabar nuo ateistinio komunizmo..

**ŠILUVOS
ŠVČ. MARIJOS LIETUVIŲ
KOPLYČIOS WASHINGTON
IRUOŠIMO BENDRADARBIAI:**

**DARBŲ VYKDYMO
KOMITETAS:**

J.E. Vyskupas Vincentas Brizgys — pirmininkas
Prelatas Jonas Balkūnas — vicepirmininkas
Prelatas Pranciškus Juras, P.A. — vicepirmininkas
Kunigas Antanas Zakarauskas — vicepirmininkas
Inž. Antanas Rudis — vicepirmininkas
Kunigas Jonas Malin — išdininkas
Monsignoras Damazas Mozeris — išdo globėjas
Leonardas Šimutis — išdo globėjas
Kunigas Petras Činikas, M.I.C. — informacijos vedėjas
Jonas Pilipauskas — informacijos vedėjas
Kanauninkas Povilas Juknevičius — informacijos talki-
ninkas
Kunigas Ignas Urbonas — informacijos talkininkas
Prof. Vytautas K. Jonynas — meno srities vedėjas
L. Katalikių Moterų Sąjungos Pirmininkė — ryšiams su
organizacijomis
Lietuvos Vyčių Sąjungos Pirmininkas — ryšiams su orga-
nizacijomis
Ateitininkų Sąjungos C. Tarybos Pirmininkas — ryšiams
su organizacijomis

GARBĖS KOMITETAS:

J.E. Vyskupas Charles A. Salatka — Grand Rapids vysku-
pijos Augziliaras
J.E. Juozapas Kajeckas — Lietuvos Charge d'affaires
Washington
Prelatas Ignas Albavičius
Prelatas Jonas Ambotas (miręs)
Prelatas Feliksas Bartkus
Prelatas Jonas Boll
Kunigas Juozapas Čepukaitis
Prelatas Viktoras Černauskas
Prelatas Antanas Deksnys
Prelatas Juozas Karalius
Prelatas Ignas Kelmelis
Prelatas Mykolas Kemėžis
Kanauninkas Juozapas Končius
Prelatas Jonas Kučingis
Prelatas Povilas Marcinkus
Prelatas Antanas Martinkus
Prelatas Vitas Martusevičius
Prelatas Liudvikas Mendelis
Prelatas Juozapas V. Miliauskas
Prelatas Jurgis Paškus († 1965.12.4.)
Prelatas Charles Popell
Kunigas Dominikas Pocius
Kunigas Juozapas W. Stanevičius
Prelatas Jokūbas Šlikas
Monsignoras Juozapas Tadaraukas
Prelatas Kazimieras Toliušis

Prelatas Mykolas Urbonas
Prelatas Ignas Valančiūnas
Kunigas Pranciškus Valiukevičius
Prelatas Konstantinas Vasys
Prelatas Pranciškus Virmauskis
Prelatas Juozapas Warnat
Lietuvių parapijų klebonai
Tėvų Pranciškonų provincijos vyresnysis
Tėvų Jėzuitų provincijos vyresnysis
Tėvų Marijonų provincijos vyresnysis
Lietuviai Saleziečiai Don Bosco Amerikoje.

**KOPLYČIOS TURINIO
PARUOŠIMO
BENDRADARBAI:**

Tėvas Viktoras Gidžiūnas, O.F.M.
Kunigas Stasys Yla
Profesorius Simas Sužiedėlis
Profesorius Antanas Kučas

**KOPLYČIOS
MENININKAI:**

Profesorius Vytautas K. Jonynas — visas planas ir sienų
mozaikos
Albinas Elskus — altoriaus fono, lubų ir užpakalinės sienos
mozaikos
Vytautas Kašuba — skulptūros

**INFORMACIJOS,
PAŽYMĖJIMŲ IR KITŲ
SPAUDINIŲ TALKININKAI:**

Kunigas Jonas Stankevičius
Kunigas Antanas Zakarauskas
Kunigas Petras Činikas, M.I.C.
Jonas Pilipauskas
Šv. Kazimiero Seselės Švento Kryžiaus Ligoninėje ir
Marijos Aukštesniojoje Mokykloje, Chicago, Ill.

MUZIKOS VEDĖJAS: Kunigas Vladas Budreckas, M.M.

ŠILUVOS IŠKILMIŲ WASHINGTONĖ TALKOS KOMITETAS

Pirmininkas — Antanas J. Vasaitis
Vicepirmininkas — Kun. Kazimieras Pugevičius
Vicepirmininkas — Dr. Domas Krivickas
Sekretorius — Louise Y. Burkoos
Nariai — Barbara Darlis, Bronė Tautvilienė, inž.
Pranas Baltakis, Dr. Jonas Genys

TALKOS KOMITETO KOMISIJOS:

1. Tvarkos Palaikymo Bažnyčioje Komisija (Usheriai) — Šv. Alfonso Lietuvių Parapijos Baltimorėje Šv. Vardo Draugija. Kun. Joseph C. Antoszewski
2. Banketo Komisija — Pirmininkė — Izabelė Laučkienė. Nariai — Barbara Darlis, Regina Liogienė, Rūta Penkiūnienė, Regina Petrutienė, Laima Platerienė, Bronė Tautvilienė, Joana Vaičiulaitienė, Vida Zubkienė

3. Koncerto Komisija — Dr. Jonas Genys, Elvira Vadopalienė, Genė Vasaitienė
4. Rel. Kongr. Iškilmingojo Posėdžio Tvarkos Komisija — Inž. Steponas Kindurys
5. Informacijos Komisija — Kun. Kazimieras Pugevičius, Arch. Arvidas Barzdukas, Gražina Krivickienė, Aldona Kindurienė, Vida Zubkienė
6. Registracijos Komisija — Dr. Romualdas Zalubas, Helen Pavilon, Jonas Vaitkus, Regina Viliamienė
7. Transporto Komisija — Inž. Pranas Baltakis, Leonas Kačinskis, Inž. Vitas L. Vasaitis
8. Pirmoji Pagalba — Stasys Ankudas, M.D., Louise Y. Burkoos, R.N.

ŠVČ. MARIJOS NEKALTO PRASIDĖJIMO JUNGTINIŲ VALSTYBIŲ TAUTINĖ ŠVENTOVĖ,
WASHINGTON, D.C.